

Покраса О.С.,
студентка 5 курсу 56групи
(заочної форми навчання)
ННІ педагогіки
с. Некраші, Черняхівський район
Житомирської області,
науковий керівник: доц.
Тарнавська. Н.П.

Застосування логіко-математичних ігор на складання силуетів-образів, геометричних фігур у процесі формування в дітей дошкільного віку просторових уявлень.

В історії розвитку дошкільної дидактики і методики формування початкових математичних уявлень дітей дошкільного віку місце і роль цікавого матеріалу розглядалося з різних точок зору. На початку минулого століття, коли недостатньо було досліджено питання застосування логіко-математичних ігор у процесі математичної освіти дітей, найпростіший цікавий матеріал включався в окремі розділи з цікавої математики [5]. На сучасному етапі розвитку теорії та методики ФЕМУ значна увага приділяється логіко-математичному розвитку дітей дошкільного віку на основі цікавого математичного матеріалу, що збагачує процес навчання ігровим змістом у задачах, логічних вправах, розвагах, будь-то шахи, або елементарна головоломка [9, С.4].

Різноманіття цікавого матеріалу - ігор, завдань, головоломок, дає підстави для їх класифікації, хоча досить важко розбити на групи настільки різноманітний матеріал, створений науковцями та педагогами-практиками. На думку З.А.Михайлової цікавий матеріал можна класифікувати за різними ознаками: за змістом і значенням, за характером розумових операцій, а також за спрямованістю на розвиток тих чи інших умінь.

Виходячи з послідовності дій, здійснюваних тим, хто розв'язує задачу, різноманітний цікавий матеріал можна розділити на три групи [2]:

1. Розваги:загадки, задачі-жарту, ребуси, кросворди, головоломки, математичні квадрати;«Танграм», «Пентаміно», «Колумбово яйце», «Кубики для всіх», «Чарівне коло».

2. Математичні ігри та завдання:блоки, кубики на включення, знаходження;шашки, шахи;словесні.

3. Розвиваючі (дидактичні) ігри та вправи:з наочним матеріалом;словесні.

У посібниках цікавої математики широко представлені математичні розваги: головоломки, числові курйози, лабіринти, ігри на просторове перетворення та ін. Вони цікаві за змістом, цікаві за формою, відрізняються незвичністю рішення, парадоксальністю результату. Наприклад, головоломки можуть бути арифметичними (вгадування чисел), геометричними (розрізування паперу, згинання дроту), буквеними (кросворди, шаради), головоломки розраховані лише на гру фантазії і уяви [7].

Цікавими і захоплюючими для дітей є ігри на просторове перетворення, моделювання, відтворення фігур-силуетів, подібних зображень з певних частин - «Танграм», «В'єтнамська гра», «Листочки» та ін.

Математичними вважаються ігри, в яких змодельовані математичні побудови, відносини, закономірності [4]. Різновидом математичних ігор і завдань є логічні ігри, задачі, вправи.Вони спрямовані на тренування мислення при виконанні логічних дій та операцій. До цікавого матеріалу належать і різні дидактичні ігри, цікаві за формою і змістом вправи. Вони спрямовані на розвиток у дітей різного віку логічного мислення, просторових уявлень, дають можливість вправляти дітей у рахунок, обчисленнях. Навчання математики дітей дошкільного віку неможливе без використання цікавих ігор, завдань, розваг.

З усього різноманіття цікавого матеріалу в дошкільному віці найбільше застосування знаходять дидактичні ігри. Основне їх призначення - забезпечити вправлення дітей у розрізненні, виділення, називанні множин предметів, чисел, геометричних фігур, напрямків. Кожна з ігор вирішує конкретну задачу вдосконалення математичних кількісних, просторових, тимчасових) уявлень дітей.

Отже, дидактичні ігри та ігрові вправи математичного змісту - найбільш відомі і часто вживані в сучасній практиці дошкільного виховання.

Рішення різного роду нестандартних завдань в дошкільному віці сприяє формуванню просторових уявлень. Багато авторів (В.В. Данилова, З.О. Михайлова та інші) пишуть, що, орієнтуючись у просторі, діти засвоюють певні знання:

- освоюють власне тіло як точку звіту просторових напрямів (на собі);
- орієнтуються в навколишньому від себе, від іншої людини, від інших предметів, використовувати це як систему звіту (від себе, від іншої особи, від будь-яких предметів);
- орієнтуються на площині (лист, сторінка, папір у клітку, в лінійку);
- орієнтуються за основними просторовими напрямками, використовуючи це як систему звіту;
- користуються просторовим словником (прикметниками, прислівниками та іншими частинами мови, узагальнено відображають знання в предметно-просторовому оточенні).

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз проблеми застосування логіко-математичних ігор у науковій літературі, запропонувати приклади ігор на складання силуетів-образів, геометричних фігур.

В історії науки в кожній епосі звичайно є така вузлова, конкретна проблема дослідження, що є носителькою основної, принципової проблематики цієї науки. Такою проблемою на рубежі минулого сторіччя й сьогодення була в психології та педагогіці проблема простору. Усі видатні вчені попереднього покоління приділяли їй особливу увагу.

Основу орієнтування складають - відчуття й сприймання. У сприйманні просторових властивостей речей значну роль відіграють різні відчуття, зокрема тактильні та рухові І. М. Сеченов і І. П. Павлов указували на значення рухового аналізатора в здійсненні просторового орієнтування.Однак сприйняття простору - це положення предметів у просторі, їхні величини контуру, рельєфу як його спокою, так і руху - здійснюється, звичайно оком, яке рухається [6, с 115].

Від простого пізнання й словесного позначення просторових відношень діти переходять до самостійного відображення цих відношень у реальних ситуаціях.

Розвиток просторового орієнтування у дітей 6-го року життя має ряд особливостей, на які педагог повинен звертати увагу в процесі навчання:

1. Труднощі у визначенні відстані, перспективи.
2. Труднощі в складанні описових розповідей про розташування предметів на сюжетне зображення.
3. Труднощі у формуванні системи орієнтирів і точок відліку (частіше орієнтуються на своє тіло, стоїть поруч об'єкт, рідше - площина).
4. Труднощі у виділенні напрямку «праворуч - ліворуч», «праворуч - ліворуч».
5. Труднощі в складанні силуетного зображення з геометричних фігур, паличок за зразком, копіювання малюнка.
6. Зазнають труднощів у роботі зі схемою, в русі за напрямом, словесної інструкції.
7. Значні труднощі у визначенні лівої - правої сторони при дзеркальному відображенні, при повороті на 90°, 180°.

Тому робота з дітьми повинна проводитися поетапно, у певній послідовності, відповідно до змісту розробленого перспективного плану з використанням цікавого математичного матеріалу. Діти вчать розуміти просторові уявлення за допомогою паличок Кюізенера, ігор Нікітіна, ігор-головоломок на перетворення і побудову фігур. Чим різноманітніша робота дітей з наочними посібниками, тим більш свідомо вони засвоюють знання. Тому наочні посібники на кожному занятті необхідно оновлювати, незначно варіювати завдання, прийоми

роботи, що забезпечують прояв у дітей активності і самостійності в засвоєнні нових способів дій і знань. Необхідно також щоб діти удосконалювали вміння у поясненні своїх дій, розповідаючи про те, що і як вони роблять і який отримали результат.

Велику увагу необхідно приділяти вмінню уважно слухати вказівки вихователя і стежити за його діями, уважно стежити за діями і відповідями інших дітей, дбайливо і правильно користуватися цікавим математичним матеріалом.

На основі вище сказаного, пропонуємо систему роботи, яка, на нашу думку, покращуватиме орієнтування в просторі дітей старшого дошкільного віку:

- а) в процесі формування просторових уявлень старших дошкільників використовувати цікавий математичний матеріал;
- б) ознайомлення дітей з просторовими уявленнями здійснювати як поетапний, системно-організований процес.

Для цього необхідно здійснити ряд заходів:

1. Провести підбір цікавого матеріалу (головоломки, дидактичні ігри і вправи, завдання на кмітливість, логічні завдання тощо) по всім віковим групам.

2. Скласти перспективні плани роботи по всім віковим групам, де матеріал буде поміщений в порядку ускладнення.

3. Використовувати цікавий математичний матеріал для розвитку просторових уявлень і розумових здібностей на заняттях, індивідуальній роботі та вільний час у різних вікових групах.

4. Постійно оновлювати та вдосконалювати куточок математики у відповідності з віком дітей.

5. Залучати батьків до створення цікавих математичних ігор своїми руками і використовувати їх для розвитку дитини в сім'ї.

Висновок. Підсумовуючи сказане, можемо зробити висновок, що формування просторових уявлень і понять у дітей старшого і дошкільного віку буде значно ефективнішим при використанні цікавого математичного матеріалу, що застосовуватиметься на заняттях з математики, розвитку мови, образотворчої та конструктивної діяльності, а також у процесі організації ігрової, трудової та побутової діяльності. Завдяки цікавому математичному матеріалу особливого значення набуває схематичне зображення простору (силуети-образи, план, карта, схема). При цьому діти характеризують напрямки, відстані, відношення в просторі. Наша стаття буде корисною студентам напряму підготовки – дошкільна освіта та педагогам дошкільних навчальних закладів.

Список використаних джерел та літератури.

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. -1999. - №1. - с. 7
2. Бехтерев В. М. Физиология движений и активность // В.М. Бехтерев. - М.: Наука, 1990. - 592 с.
3. Большакова С. Формування дрібної моторики рук. - К.: Освіта, 2006. - 139 с.
4. Виготский Л. С. Обучение и развитие в дошкольном возрасте. // Л.С. Выготский - М.: Педагогика, 1986. - 533 с.
5. Потапова Л.В. // Корекційна педагогіка // - 2010. - №23.- с.32-40
6. Тарнавська Н. П. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в таблицях, алгоритмах, фрагментах занять. Навчально-методичний посібник, частина І. – Ж.: ЖДУ імені Івана Франка. – 76 с., С. 115.